



Jozséf Katus Leidenista
Hollannista (alkuaan
Unkarista), László Harangi
Unkarista ja Fred Gijbels
Hollannista intensiivisessä
keskustelussa.

ESVA:n aiheena Espoossa kansalaisyhteiskunta ja kansalliset vähemmistöt

Finnsin kansanopistossa (Vincent High School) pidettiin 8.-13. lokakuuta 1996 mielenkiintoinen ESVA-kokous (European symposium on Voluntary Associations). Osanottajat, joita oli viitisenkymmentä Euroopan eri maista, olivat kokoontuneet pohtimaan sitä roolia, mikä kansallisten tai etnisten vähemmistöjen vapaaehtoisjärjestöillä monikulttuurisissa yhteiskunnissa on. Tämänvuotisen symposiumin järjestäjinä oli kansainvälinen ESVA-säätiö yhdessä Svenska Folkskolans Vänner -yhdistyksen (SFV) kanssa. Rahoitukseen osallistuivat lisäksi Tanskan Fynin lääni, Euroopan kulttuurirahasto ja Alankomaiden hallitus.

Kokous oli osa MATRA-projektia, jonka tarkoituksena on vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa Keski- ja Itä-Euroopan maiden entisissä kommunistisissa valtioissa. Näissä maissa tarvitaan tällä hetkellä kipeästi informaatio- ja sivistystoimintaa monilla eri elämäalueilla. Berliinin muurin sortuminen on luonut tilaa sellaiselle kansansivistystyölle, joka perustuu todelliseen demokraattiseen kehitykseen ja joka samalla häiritsee liiallisia nationalistisia pyrkimyksiä. Lyhyesti sanottuna: halutaan kaikin mahdollisin rakentavin keinoin estää uuden, Jugoslavian tai Tsetsenian tapaisen helvetin syntyminen.

Symposiumiin kuului useita inspiroivia luentoja, työryhmien raportteja ja ennen kaikkea epävirallisia keskusteluja. Muutamat kysymykset ovat yhäkin niin arkaluontoisia, että avoin keskustelu niistä voi osoittautua vaaralliseksi. Tällainen on esimerkiksi kysymys Romaniassa ja Slovakiassa elävien unkarilaisten vähemmistöjen vaikeasta asemasta.

Keskustelun syytti ensimmäisenä iltana professori Peter Jarvis Surreyn yliopistosta. Hän esitti näkemyksiään reflektioivasta oppimisesta ja siitä räjähdysvoimasta, jota käsite elinikäinen oppiminen sisältää. Nykyajan markkinavoimien vallassa elävän kuluttajan kyky tehdä oikeita valintoja kehittää hänessä samalla kriittistä ajattelua. Tällaisesta valppaudesta voi muodostua valtaa pitävälle uhka, jos he unohtavat modernin avoimen yhteiskunnan demokraattiset pelisäännöt. Valtion valvonnasta vapaalla kansansivistystyöllä on tässä erittäin suuri merkitys.

Tohtori *Jozséf Katus*, Leidenin yliopiston dosentti ja ESVA:n puheenjohtaja, käsitteli esitelmässään sitä radikaalisti uutta tilannetta, joka nyt on syntynyt, kun ihmisten ja kansojen välille on luotu kontaktimahdollisuudet kyberneettisessä avaruudessa (*cyberspace*). Kommunikointi nk. virtuaalitodellisuudessa on jo johtamassa suorastaan poliittisiin selkkauksiin. Yhteiskunnassa, jossa totuttuja rakenteita ei enää pidetä väistämättöminä, saavat pahimmassa tapauksessa jalansijaa erilaiset äärimmäisyysliikkeet. Tervettä kansallistuntoa ei kukaan halua kieltää, mutta kiihkonationalismia on vastustettava kaikin mahdollisin keinoin. On tärkeää voida tarjota erityisesti itäisen Keski-Euroopan nuorisolle näihin uusiin haasteisiin liittyviä opiskelu- ja tutkimusmahdollisuuksia. Tohtori Katus, joka itse joutui lähtemään kotimaastaan Unkarista vuonna 1956, neljäkymmentä vuotta sitten, tietää mistä puhuu. Unkarilaisten panos tässä seminaarissa oli muuten todella merkittävä; ehkä juhlittiin kansakunnan 1 100-vuotista historiaa. Lasketaan nimittäin, että noin vuonna 896 madjaarit (unkarilaiset) päällikkönsä Arpádin johtamina ottivat maan hallintaansa.

Dialogin keskeisyys

N.E.S. Grundtvigin johtajatukset sopivat symposiumin keskusteluihin kuin hansikas käteen. Omassa luennossaan tanskalainen *Björn Stephensen* lähti liikkeelle tämän pohjoismaisen kansansivistyksen jättiläisen ajatuksista ja korosti dialogin keskeistä osuutta tärkeitten, tavallisten ihmisten elämänpiiriin kuuluvien asioiden käsittelyssä. Päämääränä on itse asiassa koulu, jossa ei ole ovia, luovasti virtaava jatkuvuus. Dialogi, keskustelu voi myös johtaa toimintaan. Siksi kaiken kasvatuksen tulisi pohjautua todellisuuteen ja olla sovellettavissa arkielämään; sen tulisi olla vapaaehtoista ja ihmismyönteistä, ja sen tulisi suoda yksilölle toiminnan vapaus.

Lina Kuts Ukrainasta ja *Aili Tart-Aarelaid* Virossa tekivät selkoa siitä etnisten kulttuurien moninaisuudesta, joka vallitsee äskettäin itsenäistyneissä valtioissa, sekä niistä vaikeuksista, joita niissä on kohdattu. Sekä viranomaisten että vapaiden sivistysjärjestöjen yhteinen tavoite on välttää suhteiden kärjistymistä ja ennen kaikkea avointa riitaa. On käytettävä hyväksi kaikkia kulttuurikontaktien ja kansansivistystyön muotoja. Kuvaavaa on, että Viron venäjänkieliset ovat nyt alkaneet järjestää omia laulujuhliansa (kuten virolaiset neuvostovallan aikoina) eräänlaisena yhdistävänä instituutiona.

Edellinen ESVA:n konferenssi pidettiin vuonna 1995 Tanskassa, Odensessa, ja seuraava todennäköisesti Puolassa, Gdanskissa. Espoossa käyty jännittävä ja onnistunut keskustelu innostaa jatkamaan.

Bo Lundell



Enin osa ESVA-konferenssin osallistujista oli Keski- ja Itä-Euroopan maista. Finnsissä oli lämmin suomalainen syksy.